

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

משפטים

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ואחת לבריאה

לזכות
הרה"ת ר' אליעזר בן חי' דרייזל שיחי'
טורין
ליום הולדתו, ש"ק פ' בשלח, טו"ב שבט
לשנת ברכה והצלחה בגו"ר

משפטים ב

טז.

„קהל גדול ישובו הנה“¹, לארצנו הקדושה, „ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה“²,

— שלכן, גם לפני הגאולה יושבים בה בני לבטח, ללא פחד מזה ש„אומות העולם מתרעשים ומתבהלים“ בגלל ש„מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה“, כיון שהקב"ה „אומר להם (לישראל), בני, אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . . (וכופל הענין) אל תיראו, הגיע זמן גאולתכם“³, „מלך המשיח . . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“⁴.

(משיחות ש"פ יתרו, ח"י שבט תנש"א)

(1) ירמי לא, ז.

(2) עקב יא, יב.

(3) יליש ישעי' רמז תצט.

טז.

דער מינוי פון דוד מלכא משיחא איז דאך שוין געווען, כמ"ש „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו“, עס דארף נאך זיין קבלת מלכותו ע"י העם און די התקשרות צווישן דעם מלך מיט דעם עם בשלימות הגילוי — בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחות ש"פ משפטים, פ' שקלים, מכה"ח אדר תנש"א)

(1) תהלים פט, כא.

א. אין פסוק „ראשית בכורי אדמתך גו' לא תבשל גדי בחלב אמו“¹ שטעלט זיך רש"י (אין צווייטן דיבור) אויף „לא תבשל גדי“ און איז מפרש: „אף עגל וכבש בכלל גדי שאין גדי אלא לשון ולד רך ממה שאתה מוצא בכמה מקומות שכתב גדי הוצרך לפרש אחריו עזים את: גדי העזים: שני גדיי עזים: ללמוד שכל מקום שנאמר גדי סתם אף עגל וכבש במשמע: ובשלה מקומות“² נכתב בתורה אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול“³.

(1) פרשתנו כג, יט.

(2) כ"ה בדפוס ראשון. ובכמה דפוסים:

„כגון אנכי אשלה גדי עזים (וישב לה, יו)

את גדי כו"ו. וכן ישנם עוד כמה שינויים.

(3) וישב לה, כ.

(4) תולדות כו, ט.

(5) וכ"ה בחולין ק"ג, ב.

בחולין שם: „פרה ורחל“⁴. וברש"י כאן „עגל וכבש“ — כי „גדי“ הוא „ולד רך“. אלא שמש"ש רש"י (חולין שם — ד"ה מחזקרא. ושם ק"ד, א — ד"ה בחלב אמו) „עגל וסלה“ מוכח שגם בדרך ההלכה המשמעות „גדי“ היא כג"ל*, ומה שלשון הגמרא היא „אפילו פרה ורחל במשמע“ — לפי שבוך ההלכה אין חילוק בזה. או י"ל (כי לפי הג"ל דוחק קצת הלשון „במשמע“) שהכונה היא „ולד“ הפרה ור"ח. ועל פי זה יומתק ג"כ השינוי ל„פרה“ (ולא „פרי, או „שור“ — כרגיל ברוב המקומות שכולל זכרים ונקבות — נקט לי זכר). וראה גם רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ס הי"ג: „וגדי הוא כולל ולד השור ולד השה ולד העז“.

(6) פרשתנו כאן. תשא לה, כו. ראה יד,

כא.

(7) וכ"ה בחולין קטו, ב.

(* בחינוך מצוה צב: „שאיין גדי אלא לשון בהמה והוציא בלשון גדי לפי שהבשר הוא דבר רך נגד“.

די קשיא איז נאך שטארקער: די צוויי

ענינים הנ"ל, איז ניט נאך וואס זיי

טילן זיך אויס אין זייער תוכן, נאך

זיי באציען זיך אויף באזונדערע ווער-

טער פון פסוק: דער טייל פון פירוש

„אף עגל וכבש כו“⁵ מיינטשט אפ נאך

דעם ווארט „גדי“, און ס'איז לכאורה

ניט נויטיק (צוליב דעם טייל פון זיין

פירוש) צו מעתיק זיין אויך די ווער-

טער „לא תבשל“: דאקעגן פארן צווייטן

טייל פון זיין פירוש „ובשלה מקומות

כו“, וואו ער איז מפרש וואס די

כללות האהרה חזר"ט זיך איבער דריי

מאָל, נויטיקט זיך צו מעתיק זיין בלויז

„לא תבשל“. ובמילא ווערט דאך די

קשיא (ניט נאך פארוואס ביידע ענינים

זיינען אין זעלבן דיבור, נאך אויך —)

פארוואס שרייבט רש"י ביידע ענינים

אויף אלע דריי ווערטער „לא תבשל

גדי“?

אייך איז ניט מובן דער סדר ווי

רש"י ברענגט די צוויי ענינים: ווי-

באלד אָז מיט זיין פירוש „ובשלה

מקומות כו“ באַוואַרנט ער צוליב וואָס

שאסור צער שלהם) ¹¹, ובמילא אין שוין מובן פארוואס דער איסור גייט אן דוקא ביי "גדי" — ווייל דער "בישול" (כולל אלע דריי פרטים: אכילה, הגאה און בישול) פון א יונגן וולד אין זיין מוטערס מילך, איז מער אכזריות ווי פון אן עלטערן, אין ביי א יונגן וולד גופא איז עס מער אין דעם מין הבהמה ¹², וואס זיינען מער ברשות פון דעם מענטשן ווי חיות ¹³, און — בכלל — שוואכער פון זיי א.א.וו.].

ועפ"י קומט אויס, אז ביידע ענינים וואס רש"י שרייבט אין זיין פירוש אויף "לא תבשל גדי" — אף עגל וכבש בכלל גדי" אין וועלכן ער איז מסביר דעם טעם האיסור דוקא ביי "גדי", און "ובשלה מקומות כו' לאיסור אכילה כו'" וואו ער איז מסביר דעם טעם פון איסור לא תבשל — האבן אין זיך א נקודה משותפת: דורך ביידע ענינים ברענגט ער ארויס אז דער איסור "לא תבשל גדי" איז ניט קיין גזירת הכתוב וואס איז כלל וכלל ניט מובן, נאר עס האט א הסברה אויך אין שכל.

(42) דאס אסור באכזריות — פשיטא דאיסור בצער בע"ח. וראה שו"ע אדה"ז (ח"ו) הל' ע"ד וצער בע"ח ס"ד.

(43) להעיר, שהאיסור דארותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד [שהוא ג"כ מטעם אכזריות וחינוך מצוה רצב (בטעם השני). וראה ראב"ע ורשב"ם כאן, שהאיסור ולא תבשל נדי בחלב אמו הוא דוגמת האיסור דארותו ואת בנו] — הוא רק בהמה ולא בחי' (ו"ד ס"טו).

(44) כמובן בפשטות. ועפ"י מ"ש בפנים, יובן דיוק לשון רש"י (בראשית א, כו) "בחיית ובהמות כו' ירוד שניהם (לי רבים) והחי מושלת בו" — כי "לפניהם" (לי רבים), שכולל גם הבהמות) הוא רק "ירוד", והחי (נס) מושלת בו.

עס דארף בכלל שטיין די אזהרה "לא תבשל גדי"; דאקעגן מיט זיין זאגן "אף עגל וכבש כו'" איז ער בלויז מפרש דעם ווארט "גדי", האט ער דאך גע" דארפט מקדים זיין "ובשלה מקומות כו'" פאר "אף עגל וכבש כו'". — פארוואס שטעלט רש"י די צוויי ענינים בסדר הפוך?

ב. בנוגע דעם סדר ווי רש"י שרייבט די צוויי ענינים — דעם פי' "ובשלה מקומות כו'" נאך דעם פי' "אף עגל וכבש בכלל גדי כו'" — קען מען מב" אר זיין:

לויט רש"י'ס פירוש, אחד לאיסור אכילה וא' לאיסור הגאה וא' לאיסור בישול" מח מען זאגן, אז דאס וואס איך אין די צוויי ערטער וואו די תורה אסרט אכילה און הגאה שטייט דער לשון "לא תבשל", איז עס מצד דעם וואס בישול איז די התחלה וועלכע ברענגט צו אכילה אין הגאה: ווען א מענטש קאכט א דבר מאכל, טוט ער דאס בכדי צו עסן אים אדער צוליב הגאה האבן פון אים אויף אן אנדער וועג: געבן דאס עסן זיין קינד, פאר- קויפן א.א.וו. אין דערפאר זאגט אן די תורה דעם איסור אכילה און הג' אה מיטן לשון "לא תבשל" — ווייל דאס איז בזמנת ** ווי דער "בן חמש (למקרא)" ווייס, אז בשעת ער גייט טאן א ניט-גוטע זאך, שרייט אים דער מל- מד: גיי ניט — אעפ"י אז דעם מלמד

(8) וכדלעל (כא, יד"ח), שבתחלה [מע' חיק הוא רק התחלת הכתוב ו] מפרש "למה נאמר" הענין בכללותו ואח"כ מפרש פרטים.

(8*) אבל אין לומר שהוציא איסור אכילה בלשון בישול רק ללמדן שאינו אסור אלא דרך בישול (כבסנהדרין ד, סע"ב, טושו"ע י"ד רספ"ז) — כי פשטות הלשון "לא תבשל" מורה שהכתוב מזהיר על הבישול (ולא על האכילה, דרך בישול), ולכן מוכרח

ארט (ניט דער גיין, נאר) די פעולה וועלכע ער גרייט זיך צו טאן ¹⁰. (ע"ד ווי מען געפינט אין אן אנדער ארט ¹¹, אז די אזהרה ניט צו עסן קיין קדשים, זאגט דער פסוק מיטן לשון "בכל קודש לא תגע" — ווייל דאס אגידן א דבר מאכל איז די התחלה וואס ברענגט צו אכילה).

ס'איז דאך אבער מובן, אז אפטייטשן "תבשל" — אכילה אדער הגאה, איז דאס ניט (פשוטו של מקרא) אין דעם "מק- רא" (פסוק) מצד עצמו, נאר ווייל ס'איז ניטא קיין אנדער בריחה ¹² מחמת אן אנדער ענין, ובפרשתנו אייב דער פירוש פון "תבשל" זאל זיין כפשוטו, וועט דער צוויי "לא תבשל גדי בחלב אמו" אין צוויי ערטער זיין איבעריק ¹³; ; ווען מען זאל אבער קענען איינלערנען אן אנדער פירוש וועלכער זאל מסביר זיין וואס דער לאו דארף שטיין בג' מקומות.

לומר כפנים, שהוציא איסור אכילה בלשון בישול לפי שהבישול הוא הכנה להאכילה. אלא שמ"מ, ממה שנאמר "לא תבשל" — ולא "לא תכין" (ע"ד בשלח טו, ה) "והכנינו" וכיו"ב — מוכח (גם עפ"י דרך הפשט) שאיסור האכילה (וההגאה) היא דרך בישול דוקא.

(9) ועפ"ז: א) יומתק פרש"י (בראשית ג, ג) "הוסיפה על הציווי" (ולא תסם "הוסיפה", או "על האיסור" וכיו"ב). ב) יובן מה שראיית הנחש, כשם שאין מיתה בניגוע כן אין מיתה באכילה" (רש"י שם ג, ד) נתקבלה אצל חוה. ג) דאין סתירה לזה ממה שאברהם גורר "גזירות להרחקה על אוהרות שבתורה" (רש"י תולדות כו, ה).

(10) תוריע יב, ד. וברש"י שם.

(11) ולהעיר שבפ' תוריע שם, מוסיף רש"י "כמו ששנוי ביבמות".

(12) לכאורה אפשר להקשות: הרי גם התחלת הכתוב "ראשית בכורי אדמתך גו'" [וכן הפסוקים שלפניו] נכללו בפ' תשא? אבל — החידוש שבפסוקים אלו, פירש רש"י בפ' תשא (כמבואר בארוכה בשו"ח ש"פ ויקהל תשכ"ח).

וואלט מען געלערנט אַז „תבשל“ אין אַלע דריי ערטער איז כפשוטו.

און דעריבער שרייבט רש"י זיין פי' „ובשלשה מקומות כו' אחד לאיסור אכילה כו'“ נאָך זיין פירוש „אף עגל וכבש כו'“ ובהמשך אחד:

וואלט מען אָנגענומען אַז „גדי“ מיינט בלויז „גדי עזים“, קען מען דאָן מסביר זיך די „שלשה מקומות“ אַ סך גלאַטיקער: דער ערשטער „לא תבשל גדי גו“ אסר'ט גדי עזים, דער צווייטער — עגל וכבש יי (וועלכע זיינען אַמאָגענטסטן צו „גדי“ — דערמיט וואָס אייך זיי זיינען אַ וולד רך פון מין הבהמה יי), און דער דריטער — וולד רך פון מין החי יי.

און כאַטש אַז לויט דעם פירוש איז אין צוויי ערטער דער וואָרט „גדי“ ניט כפשוטו ממש — איז אָבער מובן, אַז ס'איז פיל גלאַטיקער צו זאָגן אַז דער פסוק רופט אַן „ולד רך“ פון אַן עגל וכו' מיטן לשון „גדי“ דערפאַר וואָס ער האָט די זעלבע תכונה (אייגענשאַפט) יי ווי דאָס פלייש פון אַ גדי

13) או שגדי השני מרבה רק „כבש“ שדומה יותר לגדי (עזים), כי שניהם הם בהמה זקה, וגדי השלישי — ולד רך של בהמה גסה (וראה עדין מכילתא כאן: „אחת לבהמה גסה ואחת לעזים ואחת לרחי לים“).

14) אבל ולד רך ממין החי לא ילפינן מגדי שגמרה בפעם השני (כ"א מפעם השלישית). וראה עדין מכילתא כאן: „אחת לבהמה (גסה ואחת לדקה) ואחת לחי“.

15) וגם בדרך ההלכה הרי ישנה דיעה שגדי הוא דוקא גדי (העזים), ובשר חי ושאר בהמות מגדי יחידה נפקא (ראה רש"י חולין קיד, א — ד"ה בחלב אמו).

16) ויתרה מזו — ריגל זה ביותר בתוריה וכפשוטו: „חיות . . . ורוד . . . שאינו צריכות מילדות“ כחיות (שמות א, יט). ולא רק ע"פ דרך הדרש (הקרוב לפשט) ככנודו, אלא גם בפשוטו של מקרא, וכמו: גור ארי

וואָס צייכנט זיך אויס מיט דעם וואָס ס'איז וויד, איידער צו זאָגן, אַז דער פסוק אסר'ט אכילה און הנאה מיטן לשון „לא תבשל“ — דערפאַר וואָס דער צוועק פון בישול איז אכילה אָדער הנאה.

אָבער — לאַחרי ווי מיר ווייסן, ווי רש"י איז מפרש „אף עגל וכבש בכלל גדי“ און מען קען שוין ניט זאָגן אַז אין די אַנדערע צוויי ערטער קומען צו נאָך פרטים אין דעם ענין פון „גדי“ — וואָרום „גדי“ מיינט שוין יעדן וולד רך פון מין הבהמה יי, בלייבט איצט צו מרבה זיך נאָר אין זאָך: וולד רך פון מין החי, אין איבעריקע פסוקים זיינען

יהודה (ולא נאמר — כבסיום הכתוב „כגור ארי“) — ויחי מט, ס. ובכ"ה.

17) אבל לא ממין החי. שלכן כותב רש"י „עגל וכבש“ דוקא (ראה רש"י ויקרא א, ב).

ואין להקשות: מזה שהוצרך (חולין ק"ג, ס"א) למיעוט „פרט לחי“ מוכח לכאורה שאלולי המיעוט גם חי היא בכלל „גדי“ (וראה רש"י חולין ס"א) אבל — נוסף על זה שאין ראוי מלימוד על דרך ההלכה ללימוד על דרך הפשט * — מלשון הגמ' רא (שם ריש ע"ב), „פרה ורחל“ משמע שגם בדרך ההלכה רק בהמה הוא בכלל גדי, ומה שצריך קרא למעוטי חי — כי עפ"י שיטת הגמרא שם אין כל סברא לחלק ביניהם (שלכן גם למעט עוף צריך קרא). וראה לח"מ לרמב"ם שם, שבשר בהמה הוא ממשמעות הכתוב ובשר חי נלמד מפי השמועה.

(*) ברש"י ראה (יד, כא) „שלשה פעמים פרט לחי כו'“ — אבל זהו לאחרי שנאמר „לא תבשל גו“ פעם שני (בפ' תשא) שמה ילפינן כל גו" (נפרש"י שם). אזהרה לבשר בחלב — ראה בארוכה לקמן ע' 201 ואילך. ולכן צריכים מיעוט לעוף ולחי (כדלקמן) שם ע' 204). משא"כ „גדי“ דפרשת משפטים.

אַז דער איסור „לא תבשל גו“ איז טאָר קען אויך אייף עגל וכבש יי.

[און כאַטש אַז אויך לויט פירוש רש"י ווערט נכלל אין „גדי“ בלויז וולד רך יי]

אלא לשון וולד רך — ודלא כבפ' תשא שבתחלה מפרש „כל וולד רך במשמע“ ואח"כ כותב „ואף עגל וכבש“ * — כי בפ' תשא שם מפרש לשון „גדי“ [שלכן אינו מעתיק „לא תבשל“], וראה לקמן שיחה ב' לפ' תשא (ס"ע 205 ואילך). משא"כ בפרשתנו מפרש ש„לא תבשל“ הוא גם על עגל וכבש, ובהמשך לזה הוא מפרש „שאין (בש"י) גדי כו'“ — לבאר מ"ש לפניו.

36) כראב"ע וברשב"ם כאן, שהוא לפי שדיבר הכתוב בהוה. אבל רש"י אינו מפרש כן, כי ס"ל שבדרך הפשט — גם עגל וכבש בכלל גדי.

37) ראה לעיל הערה 5. ומה שרש"י אינו מפרש שהאיסור הוא בכלל בשר **, ומ"ש „גדי“ הוא לפי שדיבר הכתוב בהוה *** — כי הפירוש „דיבר הכתוב בהוה“ הוא דוקא כשאין סברא לחלק בין המובא בכתוב לשאר הענינים הדומים אליו, משא"כ בנוד"י שיש סברא לומר שהאיסור הוא רק ב„גדי“ (כדלהלן בפנים).

(*) ועפ"י דפוס הראשון — אף עגל וכבש כו' (שכונתו בזה היא לכל בשר

**) ואף שבפ' תשא מפרש רש"י „אזהרה לבשר כו'“ (שכונתו בזה היא לכל בשר ולא רק לגדי וולד רך), הרי מזה שבפרשתנו אינו מפרש „אזהרה לבשר“ מוכח שהאזהרה שבפ' משפטים היא רק לגדי, כי מובן שרש"י אינו סומך — במה שמוכרח בפשוטו של מקרא — שיפרש זה אח"כ.

ההכרח של רש"י בפ' תשא לפרש „אזהרה לבשר“ — ראה להלן (ע' 201 ואילך).

***) ואין לומר שלהפירוש שגדי כולל כל וולד רך, אין הוונת „גדי“ מצוי יותר משאר בשר — כי גם ברמב"ם הלי מ"א שם ובטוש"ע שם מובא „דיבר הכתוב בהוה“ (וראה הביאור ע"י בפרושה ס"א, ו„הוה“ זהו המציאות בפועל — ולכן אין לחלק בזה בין לימוד ע"ד הפשט, או ההלכה וכ"ו). וראה להלן שם (ע' 206), שגם רש"י בפ' תשא מפרש כן.

(און נאָר) פון בהמות (ניט פון חיות) יי — קען מען ניט פרעגן: מיט וואָס איז ילד רך פון בהמות אַנדערש פון אַלע אַנדערע סאַרטן — ווייל וויבאַלד אַז דער איסור לאַ תבשל (אין דעם פסוק) איז כפשוטו יי „בחלב אמו“ יי, איז פאַר שטאַנדיק אַז דער טעם האַיסור איז מצד אכוריות יי בבעלי חיים (וא"כ מכש"כ

38) ראה לעיל הערה 17.

39) להלן בפ' תשא (לה, כו) מפרש רש"י: „בחלב אמו פרט לעוף שאין לו חלב אמ“ ולפי"ז (דצריך לשלול עוף) מובן דהאיסור לא תבשל הוא גם בחלב אחר. אבל נוסף על מה שמוכן בפשטות (וכמדובר כמה פעמים), שרש"י אינו סומך עצמו על מה שיפרש אח"כ — בנוד"י, בפ' משפטים, מכיון שא"א לפרש פרט לעוף כו', שהרי „גדי“ (שבפרשתנו) הוא דוקא מין הבהמה (כג"ל בפנים) ולא חי ועוף — אין להוציא „בחלב אמו“ שבפרשתנו מפשוטו (שהאיסור „לא תבשל“ הוא רק „בחלב אמו“) — וראה לק"ש חז"י ע' 42 הערה 35.

40) ועפ"י יובן בפשוטו * הא דגויקח חמאה וחלב וכן הבקר (שהי „רך“ ככפסוק שלפניו) אשר עשה ויתן (אברהם — שהי היפך האכוריות כהכלית, נוסף על שקיים כל התורה) גו" (וירא יח, ח).

41) רמב"ן בפ' ראה — יד, כא. וראה ראב"ע כאן.

במ"ו ח"ג פ"ח משמע, דאין בזה הענין דצער בע"ח. והטעם פשוט, כי „צער בע"ח“ שייך רק כשהוא חי [אבל „אכוריות“ דנפש האדם — שייך גם בבשר בחלב].

(*) ולפירש"י בפ' תשא שם „לא תבשל גדי“ השני למדים שהאיסור הוא גם בחלב אחר (כבהערה 39) התירוץ הוא: (א) שאכלו בזה אחר זה (ובלא"כ מוכח כן — פירש"י שם עה"פ: קמא קמא כו'), (ב) מי שאכל זה לא אכל זה, ואף שנתן להם גי' שונות אף שנתן חמאה — הוא בכדי שתהא הבחירה ביד כאויב ואולי ירצו כולם רק בבן הבקר. וה"ז הכנסת אורחים בהיודו, וק"ל.

נאך ניט וועגן איסור אכילה הנאה) — איז עס טאקע דאן א חידוש גדול ביותר. אנדערש איז אבער ווען מיר ווייסן (שוין) אז בשר בחלב איז אסור באכילה ובהנאה; דאן קען מען שוין פארשטיין דעם איסור בישול אין דעם, די הסברה בפשטות: דער איסור בישול ביי בשר בחלב איז א תורה צאה פון איסור אכילה הנאה: דער איסור אכילה הנאה איז אזוי הארב (ביי בשר בחלב), ביז אז מצד אים האט די תורה גע'אסר'ט אויך דעם בישול פון בשר בחלב — ווייל ער קען ברענגן געזן צו אכילה הנאה.:

דוגמא לדבר פון פריער שוין: אן זחה האט דעהערט אז "מפרי עץ הגן נאכל ומפרי העץ אשר בתוך הגן (און פני-דעסטוועגן) אכר אלקים לא תאכלו ממנו" — איז ביי איר געווען בפשיטות: אז דער ציווי איז אויך (כולל) "ולא תגענו בו".:

און דאס איז א ביאור נוסף אויף דעם וואס רש"י לערנט דעם איסור ביי-שיל ביי בשר בחלב ערשט אין דעם דריטן "לא תבשל" — הגם דאס איז ניט בהתאם צום פשוט'ן טייטש — ווייל (אויסער דעם וואס די סברא איז מחייב צו אפשטופן אן איסור וואס אנטהאלט מער חידוש אויף אלץ שפעטער, כנ"ל סעיף ה') — דער איסור פון בישול ווערט פארשטאנדיק און האט אן ארט דוקא נאך דעם און מצד דעם וואס בשר בחלב איז אסור באכילה ובהנאה.:

(32) ראה כס"מ ה"ל סומאת מת פ"א ה"ב. וראה לקח טוב (למהר"י ענגיל — כלל ח'). כו"כ דוגמאות דסיג בדאורייתא.
(33) שלכן נתקבלה אצלה ראית הנחש "כשם שאין כו" (ראה לעיל הערה 9).
(34) בראשית ג, ב"ג.
(34*) וגם לפי המבואר להלן סעיף ז' שטעם האיסור דג"י בחלב אמר" הוא מצד

דאך פאראן צוויי * — מז מען לערנען, אז די דריי לארן קומען אסר'ן (ניט דריי פרטים אין "גדי", נאר) דריי פר-טים אין "לא תבשל": אכילה הנאה און בישול.

ג. עס בלייבט נאך אבער אלץ שווער: אין פיל ערטער שרייבט רש"י זיך פיר רוב אויף א חארט וואס שטייט שפע-טער אין פסוק פריער ווי ער איז מפרש א ווארט וואס שטייט אין פסוק פאר דעם, אין דאס איז אין א פאל וואו דער פירוש אויפן פריערדיקן ווארט ווערט מוכרח (אדער פארשטאנדיק) ערשט נאך זיך פירוש אויפן שפעטערדיקן ווארט.

אבער אויך אין אזא פאל, אויב נאר די צוויי פירשים זיינען פארשידענע ענינים (מער ניט וואס איינער איז מכריח דעם צווייטן), טיילט זיי רש"י אויס אין צוויי באזונדערע דיבורים, און אויב רש"י שרייבט יע צוויי ענינים אין איין און דעם זעלבן דיבור, איז עס א בא-ווייז אז די פארבינדונג צווישן זיי בא-שטייט (ניט בלויז אין דעם וואס איינער איז מכריח אדער ער איז א סיבה אויפן צווייטן, נאר) אויך אין זייער תוכן, ד. ה. אז דער אינהאלט (א טייל פון עס, אדער אינגאנצן) פון די ביידע ענינים איז דער זעלבע, און דעריבער קומען זיי אין איין המשך.

איז עפ"י ניט מובן: וואס איז די נקודה המשותפת אין דעם תוכן פון די

(18) ואין לומר שגדי השלישי מרבה גם בשר שלא מולד רך" — כי זהו היפוך משמעות הלשון "גדי" (ראה לעיל הערה 5). וכן אין לומר שמרבה עוף (וכבמכילתא כאן: "אחת לבהמה וא' לחי' וא' לעוף"), כי עוף אין לו חלב אם, ואין שייך בו "לא תבשל בחלב אמר".

צוויי ענינים — "אף עגל ובכש בכלל גדי" צו פארטייטשן דעם ווארט "גדי", און "ובשלה מקומית כו" צו מפרש זיין דעם טעם וואס דער לאו שטייט דריי מאל — וואס צוליב זייער משותף" דיקן אינהאלט שרייבט זיי רש"י אין דעם זעלביקן דיבור (ובפרט אז דער ערשטער חלק איז נאר אויפן ווארט "גדי" — ניט אויף "לא תבשל")?

ד. נוסף אויף דער שוועריקייט הע"ל (וואס איז די תוכן-דיקע שייכות פון "ובשלה מקומות נכתב בתורה כו" צו התחלת הפירוש "אף עגל ובכש כו"), איז ניט מובן אויך דער גוף הפירוש "ובשלה מקומות כו":

א) אין פאל ווען א קשיא אויף א פסוק קומט מצד אן אנדער פסוק, איז דרכי של רש"י צו באווארענען די קשיא ביים צווייטן פסוק — ניט ביים ערשטן, ווארום בעת'ן לערנען דעם ערשטן פסוק ווערט נאך ביים תלמיד ניט געשאפן קיין קשיא, וועלכע מ'זאל דארפן פארענט-פערן.

על אחת כמה וכמה דארטן וואו די קשיא איז (ניט מצד א סתירה פון איין פסוק אויפן צווייטן, נאר) מצד דעם וואס איין זאך שטייט צוויי אדער מערערע מאל — איז דאך מובן בפשטות, אז עס האט ניט קיין ארט צו מפרש זיך און דערציילן אין ערשטן פסוק דעם חידוש וואס ווערט אויפגעטאן נאר מצד דעם וואס א צווייטער פסוק, וואס קומט (א סך) שפעטער איז, לכאורה, איבע-ריג י"י.

(19) שלכן אין רש"י מפרש בפרשתנו — הטעם למה נכפל בפי' תשא הצייתי "רא" שית בכורי אדמתך גוי" וכן כו"כ צייתים שלפניו.

אין דאך זייער שווער וואָס רש"י שרייבט דאָ „ובג' מקומות כו'": וואָס איז איצט אין אונזער פסוק נוגע צו מפרש זיין די חידושים וואָס קומען אַרויס נאָר מצד די ווייטערדיקע צוויי פסקים " ?

(ב) לויט דער פשטות לשון הפסוק „לא תבשל גוי" וואָלט געדאַרפט אויס-קומען. אָז ווען עס שטייט בלויז איין מאָל וואָלט עס געמיינט דעם איסור בישול, „לא תבשל"; ווען „לא תבשל" שטייט נאָך צוויי מאָל, איז מען מרבה (אויסער בישול) אויך איסור אכילה — פון צווייטן מאָל און איסור הנאה — דריטן מאָל.

אַבער רש"י'ס לשון איז „אחד לאיסור אכילה וא' לאיסור הנאה וא' לאיסור בישול" — וויסנדיק אָז אין פרש"י איז אויך דער סדר בדיוק, קומט דער-פון אַרויס, אָז דער ערשטער „לא תב-של" גייט אויף איסור אכילה, דער צוויי-טער — אויף איסור הנאה, און ערשט דער דריטער גייט אויף איסור בישול! איז מוכח דערפון, אָז דאָס וואָס „לא תבשל" מיינט בישול כפשוטו — איז אַזאָ חידוש גדול אָז מען זאָגט אים נאָר נאָכדעם ווי ס'איז נישט קיין שום אַנדער ברירה (ווייל אכילה און הנאה ווייס מען שוין פון די פריערדיקע צוויי פסקים)! פון וואָנעט נעמט עס רש"י ?

דער פלא אין נאָך גרעסער: דער רמב"ם אין ספר המצות שלו — און דער חינוך בספרו — וואָס זיינען ביידע הלכה-ספרים — זיינען מפרש "אז לא תבשל" פון פ' משפטים מיינט, כפשוטו, איסור בישול, און „לא תבשל" פון פ' תשא און פ' ראה — וויבאַלד זיי זיינען געזאָגט געוואָרן „פעם שני" — גיי-ען זיי אויף איסור אכילה און איסור הנאה, און רש"י, וואָס איז מפרש כפשוטו של מקרא, לערנט נאָר אָז די ערשטע צוויי אזהרות זיינען אויף איסור אכילה והנאה, און ערשט די דריטע — זאָגט אָן דעם איסור בישול!

ה. אין דער ביאור אין דעם: רש"י מייט זיין פירוש „ובג' מקומות כו'" איז אויסן צו פאַרענטפערן אַ דבר תמוה וואָס שטעלט זיך באַלד איז אונזער פסוק „לא תבשל גדי":

מען געפינט ניט אין ערגעץ בתורה (ופשיטא — לויט די ידיעות אין וואָס עס זעט אַ בן חמש למקרא) אָז אַ זאָך זאָל זיין אסור בבישול: געוויסע זאָכן זיינען אסור באכילה, אַנדערע זאָכן זיי-נען אסור בהנאה — אָבער קיין שום אַנדער זאָך איז ניט אסור בבישול. פאַרוואָס זאָל עפעס „גדי בחלב אמו" זיין אסור בבישול ?

(22) מל"ת קפ"ו.

(23) מצוה צב. ק"ב.

(24) וכי"מ גם מהסדר שבטוש"ע י"ד ר"ס פו.

(25) ומובן בפשטות, שאיסור בישול בש-בת (ראה לעיל בשלח טו, כג) אינו שייך כלל לנר"ד — כי שם האיסור הוא, ע"ד האיסור שלוקטי המן לא יצאו ללקטו (פרש"י שם טו, כט) — מפני (כהקדמה שבכתוב עצמו, שהיום הוא) שבתון שבת קודש להווי, אבל לא מצינו (בשום מקום) דבר האסור בבישול. (26) ולהעיר, שגם בחינוך (מצוה צב) כתב [לאחרי שמבאר טעם על איסור בישול בשר

דערפאַר אין רש"י מבאר גלייך דאָ „ובג' מקומות נכתב בתורה אחד לאיסור אכילה כו'". אָז אונזער פסוק אסר"ט טאַקע ניט קיין בישול, נאָר ער איז אָן אזהרה אויף איסור אכילה.:

נאָר בכדי צו קענען איינלערנען אַזאָ פיר רש לפי דרך רש"י — פשוטו של מקרא, מוז רש"י מבאר זיין „ובג' מקומות כו'": ווען „לא תבשל" וואָלט געשטאַנען בלויז איין מאָל, וואָלט מען גענוחט לער-נען אָז ער מיינט איסור בישול כפשוטו, טראָץ דעם וואָס מען געפינט ניט ער-געץ-וואו אָן ענלעכן איסור, וואָרום אעפ"י אָז עס איז אַ חידוש גדול — וואָרום „לא מצאתי לו חבר" — קיין שום זאָך איז ניט אסור בבישול — מען קען אָבער ניט טייטשן תבשל — אכילה, וויבאַלד אָבער אָז „בג' מקומות נכ-תב בתורה", וואָס בפשטות — איז עס ניט „להרבות בלאוין" נאָר דאָס זיינען דריי אזהרות אויף דריי באַזונדערע עני-נים. און היות ווי אין צוויי ערטער מוז מען אַרויסנעמען דעם „לא תבשל" פון זיין משמעות כפשוטה, און פאַר-טייטשן אָז ער מיינט (ניט תבשל ווי עס בלייבט ביים בישול, נאָר דאָס וואָס עס קומט גלייך נאָכדעם, וואָס צוליב דעם קאָכט ער —) אכילה און הנאה, און אַלע דריי זאָכן זיינען אסור — בישול אכילה והנאה.

אין מסתבר צו זאָגן, אָז דער ערש-טער „לא תבשל" מיינט אכילה, וואָס אָן איסור אכילה איז נאָר ניט קיין חידוש — דער ערשטער איסור בתורה איז „לא תאכל ממנו" (פון עץ הדעת).:

[און כאָטש אָז ביים איסור אכילה פון „גדי בחלב אמו" איז אויך דאָ אַ חידוש מצד דעם וואָס יעדערער פון זיי „גדי" און „חלב") פאַר זיך איז דאָך מותר באכילה — איז אָבער דער חידוש קיין נייעס ניט אפילו ביי אַ בן חמש למקרא, וואָרום ער ווייס שוין וועגן דעם איסור שעטנו זי:]

מיטן צווייטן „לא תבשל" איז די תור-ה מוסיף מער איסור אין „גדי בחלב אמו" — איסור הנאה; און דער איסור בישול — וועלכער איז אַ חידוש גדול ביותר (אַ סוג איסור וואָס איז פאַראַן נאָר ביי „גדי בחלב אמו") — לערנט מען אָפּ ערשט פון דריטן מאָל.

י. לכאורה קען מען דערויף פרעגן: סוף כל סוף איז דאָך אויך לויט פירוש רש"י בפשוטו של מקרא — בשד בחלב אסור בבישול, היינט וואָס קומט אונז אַרויס (עס זאָל זיין ווייניגער חידוש) דורכן מפרש זיין אָז דער ערש-טער (און צווייטער) לא תבשל מיינט ניט איסור בישול? וואָס מאַכט עס אונז גרינגער אויב די גוירת הכתוב שטייט ניט אין פ' משפטים נאָר אין פ' ראה ?

אין אמת'ן איז עס אָבער פאַרשטאַנ-דיק: ווען מ'לערנט אָז „לא תבשל" מיינט נאָר בישול (עכ"פ — מען ווייס

בחלב). ועדיין צריכים אנו למודעי המקור בל"י, וגם אחרי שמביא טעם הרמב"ם: „וכל זה אינו שוה ל"י.

(27) ועפ"יו מובן מה שבחרגום אונקלוס — שהוא קרוב לפשוטו של מקרא (משא"כ תיב"ע) — מפרש (בכל ג' המקומות) „לא תיכלו". אלא שאר"ו שיטת רש"י, וראה להלן בפנים.

(28) ראה גם פסחים כד, ריש ע"ב: כל היכא דאיכא למידרש ורשינו ולא מוקמינו בלאווי יתירי.